

Koning Esarhaddon regeerde van 634/'33 tot 622/'21 v. Chr.

Dit document toont met behulp van originele astronomische informatie aan dat koning Esarhaddon niet van 681/'80 tot 669/'68 v. Chr. regeerde, maar van 634/'33 tot 622/'21 v. Chr. De informatie is ontleend aan:

<http://www.livius.org/cg-cm/chronicles/abc14/esarhaddon.html>

<http://knp.prs.heacademy.ac.uk/lettersqueriesandreports/> (zie SAA 8 and SAA 10)

http://knp.prs.heacademy.ac.uk/downloads/parpola_las2a_part5.pdf

En het op internet gedeeltelijk weergegeven boek *Letters from Assyrian Scholars to the Kings Esarhaddon and Assurbanipal* van Simo Parpola.

Bij het verwerken van de informatie is gebruikt gemaakt van het astronomische programma 'Planetary, Lunar, and Stellar Visibility 3'. Dit programma is vrij te downloaden op:

<http://www.alcyone.de/PVis/english/index.html>

TEKST	SCHRIJVER	DATA	DATUM (v. Chr.)
LAS 105	[.....]	rapport over een verduistering van de maan op 14 Sivan[1]	23/24 mei 632
RMA 272	Bel-usezib	Venus in Schutter; Mars tussen Weegschaal en Schorpioen; Jupiter in Leeuw en achterwaarts bewegend; maansverduistering voorspeld voor de maanden Kislev en Sivan	nov.632 15/16 nov.632 12/13 mei 631
RMA 235A	Bel-suma-iskun	Mars 7 maanden in Tweelingen; maansverduistering in de maand Bul trof Assyrië[2]	okt.631-april 630 5/6 nov.631
ABL 765	Bel-naser	berekende verduistering van de zon op 28 Tishri; verduistering van de maan in de maand Bul was niet zichtbaar	10/11 okt.630 (niet zichtb.) 25/26 okt.630
RMA 277R	Akullanu	rapport over een verduistering van de zon op 28 Nisan op 2½ dubbeluren van de dag[3]	5/6 april 629
RMA 183	Bel-leï	morgenzichtbaarheid van Jupiter begint in de maand Bul	~ 23/24 okt.629
RMA 274	Bel-usezib	maansverduistering en een potentiële zonsverduistering in de maand Adar	10/11 maart 628 25/26 maart 628 (niet zichtb.)
RMA195A	Nergal-eter	avondzichtbaarheid van Jupiter eindigt op 10 Kislev	17/18 nov.627

RMA 272B	Nergal-eter	maansverduistering op 14 Adar in de avondwake trof Assyrië niet; Jupiter en Venus waren niet aanwezig tijdens de verduistering[4]	18/19 febr.626
RMA 174A	Rasi-ili	morgenzichtbaarheid van Venus eindigt in de maand Nisan	~ 22/23 maart 626
RMA 207B	Nergal-eter	avondzichtbaarheid van Venus begint in de maand Sivan; Venus zal Kreeft in 6 à 7 dagen bereiken	~ 2/3 juni 626
RMA 30	Nergal-eter	maan wordt zichtbaar op 1 Elul; maansverduistering in de maand Elul voorspeld	1/2 aug.626 13/14 aug.626
LAS 31	Adad-sumu-usur	vermelding van een alarmerende maansverduistering[5] in de maand Elul	13/14 aug.626
LAS 325	Balasi	verzoek om een tweede maand Adar in de maand Shebat; beslissing om een extra maand in te lassen uitgesteld totdat Jupiter zichtbaar wordt	jan.625
RMA 225	Nergal-eter	avondzichtbaarheid van Mercurius begint in Vissen; maan wordt zichtbaar op dag 1 van de tweede maand Adar[14]	~ 30/31 jan.625 ~ 23/24 jan.625 23/24 febr.625 (jr.8 van Esarh.)
ABL 276	Kudurru	vermelding van een verduistering in de maand Tammuz[6]	7/8 juli 624
LAS 104	[.....]	de onbekende schrijver van brief LAS 104 schrijft dat Akkullanu tot hem schreef over een zonsverduistering bij zonsopgang met een eclipsdiameter van 2 vingers[6]	7/8 juli 624
RMA 181A	Nergal-eter	linkerzijde van de zon verduisterd bij zonsopgang[6]	7/8 juli 624
RMA 186	Nergal-eter	morgenzichtbaarheid van Jupiter begint in de maand Iyar	16/17 april 623
RMA 162	Nergal-eter	Jupiter gaat samen met Venus op 16 Iyar; maan wordt zichtbaar op 30 Iyar[7]	16/17 april 623 30 april/1 mei 623
LAS 289	Mar-Istar	morgenzichtbaarheid van Jupiter begint op 22 Iyar [door een andere locatie en door verschil in zichtbaarheidscondities kunnen data enkele dagen verschillen]	22/23 april 623

LAS 290	Mar-Istar	morgenzichtbaarheid van Jupiter begint onder Wagen; maan laatst zichtbaar op 27 Sivan; uitkijkend naar een zonsverduistering op 28, 29 en 30 Sivan; maan wordt zichtbaar op 1 Tammuz	22/23 april 623 26/27 mei 623 28/29 mei 623 (niet zichtb.) 30/31 mei 623
RMA 274E	Nabu-ahhe-eriba	niet zichtbare verduistering van de maan in de maand Tammuz voorspeld	12/13 juni 623
RMA 231	Asaredu qatnu	morgenzichtbaarheid van Mars begint in de maand Tammuz (in Tweelingen)	~ 26/27 juni 623
RMA 235	Akkullanu	Mars beweegt naar Kreeft en stopt daar niet; maand Ab	juli 623
LAS 287	Mar-Istar	geschreven op dag 6 van de tweede maand Elul; vermelding van een ingelaste maand[14]	31 aug./1 sept.623 (jr. 11 van Esarh.)
LAS 41	Balasi	koning bezorgt over een verduistering van de zon bij zonsondergang op 29 Bul	21/22 nov.623 (niet zichtb.)
RMA 274G	Nabu-ahhe-eriba	rapport over een niet waargenomen zonsverduistering; geschreven in de maand Kislev	21/22 nov.623 nov/dec. 623
LAS 62	Nabu-ahhe-eriba	maansverduistering in de maand Kislev voorspeld; de schrijver verwijst naar de in LAS 41 verwachte zonsverduistering	6/7 dec.623
LAS 173	Marduk-Sakin-Sumi	maansverduistering op 15 Kislev; het maankwadrant Amurru[8] was verduisterd	6/7 dec.623
LAS 45	Balasi	Mars heeft van de maand Adar tot de maand Iyar een grote helderheid	febr.-april 622
RMA 44	[...]	Mercurius zichtbaar in Ram; geschreven op 30 Adar; vermelding van militaire operaties in Egypte	20/21 maart 622
LAS 46	Balasi	Mercurius schijnt helder; geschreven op 1 Nisan; de maand Adar heeft 30 dagen	21/22 maart 622

LAS 289	Mar-Istar	avondzichtbaarheid van Jupiter eindigt op 29 Nisan; Jupiter bleef 1 maand en 5 dagen weg; morgenzichtbaarheid van Jupiter begint op 6 Sivan in de regio van Orion	18/19 april 622 24/25 mei 622
RMA 67	Suma-iddin	conjunctie van Venus en Saturnus op 1 Sivan	19/20 mei 622
RMA 246G	Nabu-ahhe-eriba	morgenzichtbaarheid van Mercurius begint op 16 Sivan	3/4 juni 622
RMA 86	Nergal-eter	Venus staat voor Orion in de maand Ab	juli 622
RMA 88	Balasi	conjunctie van Mars en Saturnus op 16 Adar	24/25 febr.621
LAS 65	Nabu-ahhe-eriba	Mercurius zichtbaar, Venus nog niet zichtbaar; geschreven op 27 Adar	6/7 maart 621
LAS 291	Mar-Istar	Scorpio nadert de maan op 10 Tammuz; Venus in Leeuw op 10 Tammuz	16/17 juni 621
LAS 324	Balasi	morgenzichtbaarheid van Jupiter begint op 20 Tammuz	26/27 juni 621
RMA 187	Asaredu	morgenzichtbaarheid van Jupiter begint voor Kreeft	26/27 juni 621
ABL 1113	[...]	morgenzichtbaarheid van Mars begint in de maand Ab	~ 24/25 juli 621
LAS 120	Adad-sumu-usur	vermelding van een niet waargenomen zonsverduistering; Venus staat op het punt Maagd te bereiken; zichtbaarheid van Mercurius verwacht	6/7 mei 621 juli 621 aug. 621
RMA 208	Nergal-eter	avond zichtbaarheid van Jupiter eindigt in maand Ab; morgenzichtbaarheid van Jupiter begint in de maand Ab (in Leeuw)	~ 27/28 juni 620 ~ 22/23 juli 620
LAS 286	Mar-Istar	maansverduistering in de maand Tishri verwacht; vermelding van een ingelaste maand	5/6 okt.620

LAS 277	Mar-Istar	geschreven op 12 Tishri; Mars heeft Schorpioen verlaten en beweegt naar Schutter; vermelding van een ingelaste maand[14] en een verduistering van de maan	3/4 okt.620 (jr.2 van Assurb.) 5/6 okt.620
RMA 272A	Akkullanu	rapport over een totale maansverduistering in de maand Tishri	5/6 okt.620
LAS 61	Nabu-ahhe-eriba	rapport over een maansverduistering in de maand Nisan[9]	31 maart/1 april 619
LAS 40	Balasi	rapport over een maansverduistering in de maand Nisan[9]	31 maart/1 april 619
LAS 299	Akkullanu	vermelding van een gedeeltelijke maansverduistering in de maand Nisan[9]	31 maart/1 april 619
RMA 236G	Nabu-ahhe-eriba	Mars in Schorpioen en achterwaarts bewegend; maand Iyar	april 619
RMA 233	Nabu-iqbi	morgenzichtbaarheid van Mars begint in de maand Elul	~ 24/25 aug.619
RMA 189	Nabu-iqisa	morgenzichtbaarheid van Jupiter begint in de maand Elul (in Leeuw)	~ 28/29 aug.619
RMA 101A	Nabu-iqbi	conjunctie van Jupiter en Mars	~ 8/9 sept.619
RMA 98	Nabu-ahhe-eriba	conjunctie van Jupiter en Mars in Leeuw	~ 8/9 sept.619
RMA 216	Asaredu	morgenzichtbaarheid van Saturnus begint in de maand Ab (in Leeuw)	~ 21/22 juli 618
RMA 210	Asaredu	morgenzichtbaarheid van Venus eindigt in de maand Kislev	~ 16/17 nov.617
ABL 137	Zakir	maansverduistering op 15 Shebat[10]	28/29 jan.616
LAS 110	Akkullanu	vermelding van een zonsverduistering in de maand Nisan die het onderste kwadrant van de zon niet beroerde[11]; zichtbaarheid van Jupiter eindigt 15 dagen later; morgenzichtbaarheid van Mars begint op 26 Iyar aan de voet van Perseus	6/7 april 610 (niet zichtb.) 21/22 april 610 3/4 mei 610

LAS 344	Nabu'a	lentepunt op 6 Nisan	26/27 maart 603
RMA 269	Rasi-ili-panu	zonsverduistering in de morgen van 28 Iyar verwacht	17/18 mei 603
LAS 109	[.....]	toen [x uren] van de dag waren verstreken verminderde de straling van de zon[12]; Mars in Steenbok, stopt daar, en schijnt erg helder; geschreven op 29 Iyar	17/18 mei 603 (± 73%) mei/juni 603 18/19 mei 603
LAS 28	Istar-sumu-eres	vermelding van een waargenomen zonsverduistering in de maand Iyar	17/18 mei 603 (± 73%)
LAS 345	Nabu'a	lentepunt op 15 Nisan	25/26 maart 602
LAS 25	Istar-sumu-eres	voorspelling van een maansverduistering in de maand Sivan	3/4 juni 595
RMA 268	Munnabitu	rapport over een maansverduistering op 14 Sivan[13]	3/4 juni 595

Noten

[1] Alle maandnamen zijn weergegeven door hun Bijbelse equivalenten. De maand Kanunu is weergegeven als Shebat (maand XI). In de gebruikelijke chronologie is deze maand verkeerd weergegeven als Tebeth (maand X).

Van de schrijver van LAS 105 hebben we de volgende informatie over de verduistering op 14 Sivan:

- Alleen het zuidelijke kwadrant van de maan werd verduisterd.
- De eclipsdiameter was 2 vingers (dat is 1/6 van de schijnbare maandiameter).
- De verduistering geschiedde in Schorpioen.
- De verduistering eindigde in de morgenwake.

De verduistering van 23/24 mei 632 v. Chr. past precies bij deze informatie. In de gebruikelijke chronologie is er geen verduistering die past.

[2] De maansverduistering op 5/6 nov.631 v. Chr. in de maand Bul was totaal. Het laatste gedeelte dat werd verduisterd was het onderste kwadrant van de maan, het kwadrant dat volgens RMA 268 Assyrië voorstelde. De verduistering beroerde dus (ook) Assyrië. In het jaar 676 v. Chr., het jaar waarin Mars in Tweelingen begon te staan, of in het jaar 675 v. Chr., het jaar waarin Mars' verblijf in Tweelingen eindigde volgens de gebruikelijke chronologie, is er geen maansverduistering in de maand Bul.

[3] De zonsverduistering op 6/7 april 629 v. Chr. op 2½ dubbeluren van de dag (dat is 5 uren na zonsopgang) was alleen zichtbaar in het zuidoostelijke deel van het Assyrische rijk.

<http://eclipse.gsfc.nasa.gov/SEatlas/SEatlas-1/SEatlas-0639.GIF>

[4] De maansverduistering op 18/19 febr.626 v. Chr. in de maand Adar was gedeeltelijk. De verduistering bewoog zuidwaarts, maar draaide naar het zuidwesten toen het het onderste kwadrant van de maan dat Assyrië voorstelde, bereikte. De verduistering beroerde dus Assyrië niet. De gedeeltelijke maansverduistering op 27/28 febr.673 v. Chr. uit de gebruikelijke chronologie is niet mogelijk, omdat Venus tijdens het eerste deel van de verduistering aanwezig was.

[5] Deze maansverduistering op 13/14 aug.626 v. Chr. in de maand Elul was alarmerend, omdat alleen het onderste kwadrant van de maan dat Assyrië voorstelde, was verduisterd. De totale maansverduistering op 3/4 sept.674 v. Chr. uit de gebruikelijke chronologie is ook mogelijk, maar minder waarschijnlijk, omdat deze door zijn totaliteit niet zo alarmerend was voor Assyrië.

[6] Kudurru schreef tijdens de regering van Esarhaddon: “nadat de koning, mijn heer, naar Egypte ging, en een verduistering geschiedde in de maand Du’uzu” (Tammuz). Esarhaddon ging in het jaar 10 en 12 van zijn regering naar Egypte. Maar alleen in jaar 10 ging hij voor de maand Tammuz naar Egypte. Dus de tekst moet betrekking hebben op het jaar 10 van zijn regering, het jaar 624/’23 v. Chr. In de maand Tammuz van dat jaar was er een totale maansverduistering op 23/24 juni (14 Tammuz) waarvan alleen het laatste deel zichtbaar was bij maansopgang, en een gedeeltelijke zonsverduistering op 7/8 juli (28 Tammuz) waarvan ook alleen het laatste deel zichtbaar was bij zonsopgang. Het laatste deel dat van de zon verduisterd was, was de linkerzijde (zie RMA 181A). En de eclipsdiameter bedroeg 2 vingers (zie LAS 104; 2 vingers is 1/6 van de schijnbare zondiameter). In de gebruikelijke chronologie is er geen verduistering waarbij de zon aan de linkerzijde verduisterd opkwam.

<http://eclipse.gsfc.nasa.gov/SEatlas/SEatlas-1/SEatlas-0639.GIF>

[7] Het was in deze tijd gebruikelijk om ook bij een maand met 29 dagen, zoals de maand Iyar, te spreken over een dertigste dag. Deze dertigste dag was gelijk aan de eerste dag van de volgende maand. Dus in RMA 162 is 30 Iyar gelijk aan 1 Sivan.

[8] De maansverduistering op 6/7 dec.623 v. Chr. in de maand Kislev was gedeeltelijk. De verduistering bewoog zuidwestwaarts en verduisterde het bovenste kwadrant van de maan, het kwadrant dat volgens RMA 268 Amurru voorstelde. De maansverduistering op 16/17 dec.670 v. Chr. uit de gebruikelijke chronologie was ook gedeeltelijk, maar verduisterde niet het bovenste kwadrant van de maan.

[9] Nabu-ahhe-eriba schreef over deze maansverduistering: “De verduistering in de maand Nisan bewoog vanuit het oosten en liet het gehele westen (links) onaangeroerd (niet ‘strekte zich uit over’). Jupiter en Venus waren tot aan het einde van de verduistering aanwezig.” Van Balasi (LAS 40) weten we dat ook Saturnus tijdens de verduistering aanwezig was. De gedeeltelijke maansverduistering op 31 maart/1 april 619 v. Chr. past bij deze informatie. De maansverduistering op 21/22 april 667 v. Chr. uit de gebruikelijke chronologie past niet bij deze informatie, omdat deze verduistering niet gedeeltelijk was. Ook is de datum te laat voor het tweede jaar van Assurbanipal, omdat in dit jaar een tweede maand Elul werd ingelast. De andere mogelijkheid die soms wordt vermeld in de gebruikelijke chronologie is de gedeeltelijke maansverduistering op 10/11 april 666 v. Chr. Deze verduistering past ook niet, omdat deze niet vanuit het oosten bewoog en Venus niet tijdens de verduistering aanwezig was.

[10] Zakir schreef over deze verduistering op 15 Shebat: “De maan was verduisterd in de middelste wake van 15 Kanunu, beginnend in het oosten en westwaarts bewegend.” De totale maansverduistering op 28/29 jan.616 v. Chr. past bij deze informatie. De totale maansverduistering op 27/28 dec.671 v. Chr. uit de gebruikelijke chronologie past ook, als de maand Kanunu de maand Tebeth is.

[11] De zonsverduistering op 6/7 april 610 v. Chr. was niet zichtbaar in Assyrië omdat daar het onderste kwadrant van de zon net niet werd verduisterd. Bij de zonsverduistering op 14/15 april 657 v. Chr. uit de gebruikelijke chronologie was een deel van het onderste kwadrant van de zon verduisterd.

<http://eclipse.gsfc.nasa.gov/SEatlas/SEatlas-1/SEatlas-0619.GIF>

<http://eclipse.gsfc.nasa.gov/SEatlas/SEatlas-1/SEatlas-0659.GIF>

[12] De zonsverduistering op 26/27 mei 650 v. Chr. uit de gebruikelijke chronologie was in Assyrië niet zichtbaar.

<http://eclipse.gsfc.nasa.gov/SEatlas/SEatlas-1/SEatlas-0619.GIF>

<http://eclipse.gsfc.nasa.gov/SEatlas/SEatlas-1/SEatlas-0659.GIF>

[13] Van Munnabitu (RMA 268) en Zakir (Rm 193) hebben we de volgende informatie over de verduistering op 14 Sivan:

- a) De berekende verduistering ging richting het zuiden en het westen (links).
- b) De maan was geheel verduisterd en werd helder vanuit het noorden en het oosten (rechts).
- c) Jupiter en Venus waren tijdens de verduistering aanwezig.
- d) De verduistering eindigde aan het begin van de middelste wake.

De totale maansverduistering op 3/4 juni 595 v. Chr. past exact bij deze informatie. De totale maansverduistering op 22/23 mei 678 v. Chr. uit de gebruikelijke chronologie past niet bij deze informatie, omdat deze verduistering naar het zuiden bewoog en Venus niet tijdens de verduistering aanwezig was.

[14] In bovenstaande jaren viel de lente-equinox op 27 of 28 maart.

De Juliaanse data voor 1 Nisan voor bovenstaande jaren zijn:

12/13 maart 632 v. Chr.

1/2 maart 631 v. Chr. (jr.3 van Esarhaddon met een tweede Elul)

20/21 maart 630 v. Chr.

9/10 maart 629 v. Chr. (jr.5 van Esarhaddon met een tweede Adar)

28/29 maart 628 v. Chr.

17/18 maart 627 v. Chr.

6/7 maart 626 v. Chr. (jr.8 van Esarhaddon met een tweede Adar; zie RMA 225)

24/25 maart 625 v. Chr.

13/14 maart 624 v. Chr.

2/3 maart 623 v. Chr. (jr.11 van Esarhaddon met een tweede Elul; zie LAS 287)

21/22 maart 622 v. Chr.

10/11 maart 621 v. Chr.

28 febr./1 maart 620 v. Chr. (jr.2 van Assurbanipal met een tweede Elul; zie LAS 277*)

19/20 maart 619 v. Chr.

8/9 maart 618 v. Chr. (jr.4 van Assurbanipal met een tweede Adar)

25/26 maart 617 v. Chr.

9/10 maart 610 v. Chr. (jr.12 van Assurbanipal met een tweede Adar)

21/22 maart 603 v. Chr.

11/12 maart 602 v. Chr.

23/24 maart 595 v. Chr.

*Omdat de gebruikelijke chronologie brief LAS 277 in jaar 10 van Esarhaddon plaatst, heeft de gebruikelijke chronologie in jaar 10 en 11 van Esarhaddon een tweede maand Elul, hetgeen niet erg waarschijnlijk is.